

**TÜRKİYE'NİN
EKONOMİK ve SOSYAL
DURUMU**

330.956

TÜR

0153

TÜRK - İŞ YAYINLARI No. : 24

Bu dokümanda kullanılan bilgiler Devlet İstatistik Enstitüsü yayınlarından, Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından hazırlanan Beş Yıllık Kalkınma Plân'ından ve Kalkınma Plânı'nı hazırlanmasında esas tutulmuş olan çalışmalardan Birleşmiş Milletler İstatistiklerinden alınmıştır.

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

Türkiye'nin Ekonomik ve Sosyal Durumu

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK - İŞ YAYINLARI NO. 24

Tarih:.....

Demirbaş No:.....157.....

Tasnif No: 330. T4r.....

330.956

TÜR

0153

Bilgi Merkezi, İş Kurumu

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	3	4 — İşsizlik ve Gizli İşsizlik	28
I. TÜRKİYE'NİN NÜFUSU	7	IV. TÜRKİYE'NİN MİLLÎ GELİRİ	30
1 — Nüfusun Artışı	7	1 — Millî Gelir Ne Demektir?	30
2 — Nüfusun Gençleşmesi	7	2 — Türkiye'de Millî Gelir	31
3 — Kadın ve Erkek Nüfusu	9	3 — Adam Başına Millî Gelir	31
4 — Köylü ve Şehirli Nüfusu	12	4 — Millî Gelir'in İktisadî Faaliyet Kollarına Dağılışı ...	34
5 — Türkiye'de İnsan Ömrü	12	5 — Millî Gelir'in Harcanması	35
II. TÜRKİYE'DE YAŞAMA ŞARTLARI	13	6 — Yatırımlar ve Millî Gelir'in Artması	36
1 — Beslenme Durumu	13	7 — Millî Gelir'in Yatırılması ile Harcanması Arasındaki Denge ve Enflasyon	33
2 — Barınma Durumu	14	8 — Vergi Yükünün Çeşitli Guruplara Dağılışı	37
3 — Sağlık Durumu	21	9 — Ücretler ve İşçiler	38
4 — Eğitim	22	10 — İthalât ve İhracat	40
III. TÜRKİYE'DE ÇALIŞMA DURUMU	24	V. KALKINMA ve PLÂNLAMA	44
1 — Çalışan Nüfus	25	1 — Kalkınma Nedir, Nasıl Olmalıdır?	44
2 — Çalışanların İş Kollarına Dağılışı	25	2 — Kalkınma Nasıl Gerçekleştirilebilir?	45
3 — Çalışanların Meslekleri ve Vasıfları	26	3 — Plânlama Nedir?	45

TÜRKİYENİN EKONOMİK VE SOSYAL DURUMU

I. TÜRKİYENİN NÜFUSU

“TÜRKİYE Dünyada nüfusu en hızla artan ülkelerden biridir”

1. Nüfusun Artışı

Memleketimizde nüfus büyük bir hızla artmaktadır. 1927’de 13,5 milyon civarında olan nüfusumuz 1960’da 28 milyona yaklaşmış yani iki mislini aşan bir artış göstermiştir.

1955 - 1960 arasında nüfus her yıl % 3 artmıştır.

Bugünkü duruma göre her yıl nüfusa 1 milyona yakın insan katılmaktadır. Bu hız devam ederse 1985 yılında Türkiye nüfusu 60 milyona yaklaşacaktır. Aşağıdaki tablo 1927’den bugüne Türkiye nüfusundaki artışı göstermektedir.

Türkiye Nüfusunun Artışı
(000 ilâvesiyle)

1927	13.600
1935	16.200
1940	17.800
1945	18.800
1950	20.900
1955	24.100
1960	27.800

Nüfusun artması ile daha çok insanın ihtiyaçlarını karşılamak gereği ortaya çıkar. Bu da daha çok gıda ve giyim eşyası istihsal etmek, daha çok ev, okul ve hastahane yapmak demektir. Bunun için nüfusu hızla artan toplulukların gelirlerini de hızla arttırmaları gerekir. Eğer gelir nüfusla beraber artmazsa, gittikçe fakirleşen kalabalık topluluklar doğar.

Nüfusun artması ile iş isteyen insanların da sayısı artacaktır. Bunlara iş bulmak için yeni çalışma imkânlarının bulunabilmesi lâzımdır. Bu imkânlar yaratılmazsa gittikçe büyüyen bir işsiz kütlesi ortaya çıkar.

Dünyadaki Nüfus Artış Hızları

Türkiye	% 3
İngiltere	" 0,8
Fransa	" 1,2
Almanya	" 1,6
A. B. D.	" 2,1
Kenya	" 2,1
Endonezya	" 2,2
Hindistan	" 2,2
Paraguay	" 2,4
Kore	" 2,5
Şili	" 2,7
Meksika	" 3,4
İsrail	" 4

2. Nüfusun Gençleşmesi

“Türkiye nüfusunun büyük br kısmını çocuklar teşkil eder”

Meseleye aileler açısından bakıldığında hızlı nüfus artışının bakılması ve yetiştirilmesi gerekli çocukların sayısının artması demek olduğu görür. Bu devam ettikçe çalışma yaşında olanlar daha fazla kimseyi beslemek giydirmek ve barındırmak durumunda kalacaklardır. 1950’de çalışma yaşındaki 100 erkek nüfusa çalışma yaşında 100 kadın ve bakılma çağında 143 çocuk ve ihtiyar düşerken 1960 da çalışma yaşındaki 100 erkeğe çalışma yaşında 100 kadın ve bakılma çağında 173 çocuk ve ihtiyar düşer hale gelmiştir. Bakılacak insanların artması yaşlıların artmasından çok çocukların çoğalmasından ileri gelmiştir.

1927
13 MİLYON 684 BİN

1945
18 MİLYON 790 BİN

1960
27 MİLYON 850 BİN

Türkiye nüfusunun büyük bir kısmını çocuklar teşkil etmektedir. Çocukların sayısı büyük bir hızla artmaktadır. 1935 yılında 15 yaşından küçüklerin sayısı 6,5 milyon civarında iken 1960 ta 12 milyona çıkmıştır. Bütün nüfusun % 43 kadarı çocuktur.

Yaş Grupları İtibariyle Türkiye Nüfusu
(000 ilâvesiyle)

	0 - 14 yaşındakiler		15 - 64 yaş arası		65 den yaşlı	
	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%
1935	6.700	41,3	8.800	54,4	700	4,3
1945	7.400	39,5	10.700	57,0	650	3,5
1950	8.000	38,3	12.200	58,4	700	3,3
1955	9.500	39,3	13.800	57,0	900	3,7
1960	11.900	42,8	14.900	53,6	1000	3,6

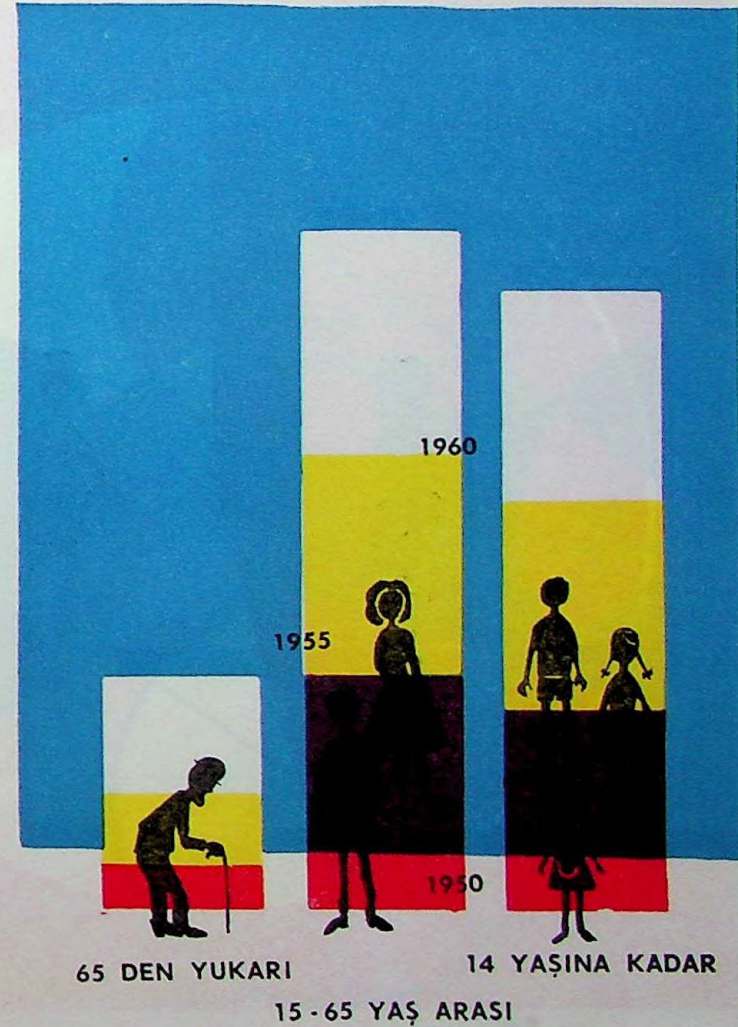
3. Kadın ve Erkek Nüfusu

“Türkiye’de erkeklerin sayısı kadınlardan çoktur”

Türkiye’de 1945 yılına kadar kadınların sayısı erkeklerden fazla iken daha sonraki yıllarda erkeklerin sayısı artmıştır.

Türkiye Nüfusunun Kadın Erkek Bölünüşü
(000 ilâvesiyle)

Yıllar	Kadın	%	Erkek	%
1927	7.100	52,2	6.500	47,8
1935	8.200	50,6	8.000	49,4
1940	8.910	50,1	8.890	49,9
1945	9.300	49,4	9.500	50,6
1950	10.400	49,7	10.500	50,3
1955	11.800	48,9	12.300	51,1
1960	13.700	49,2	14.100	50,8

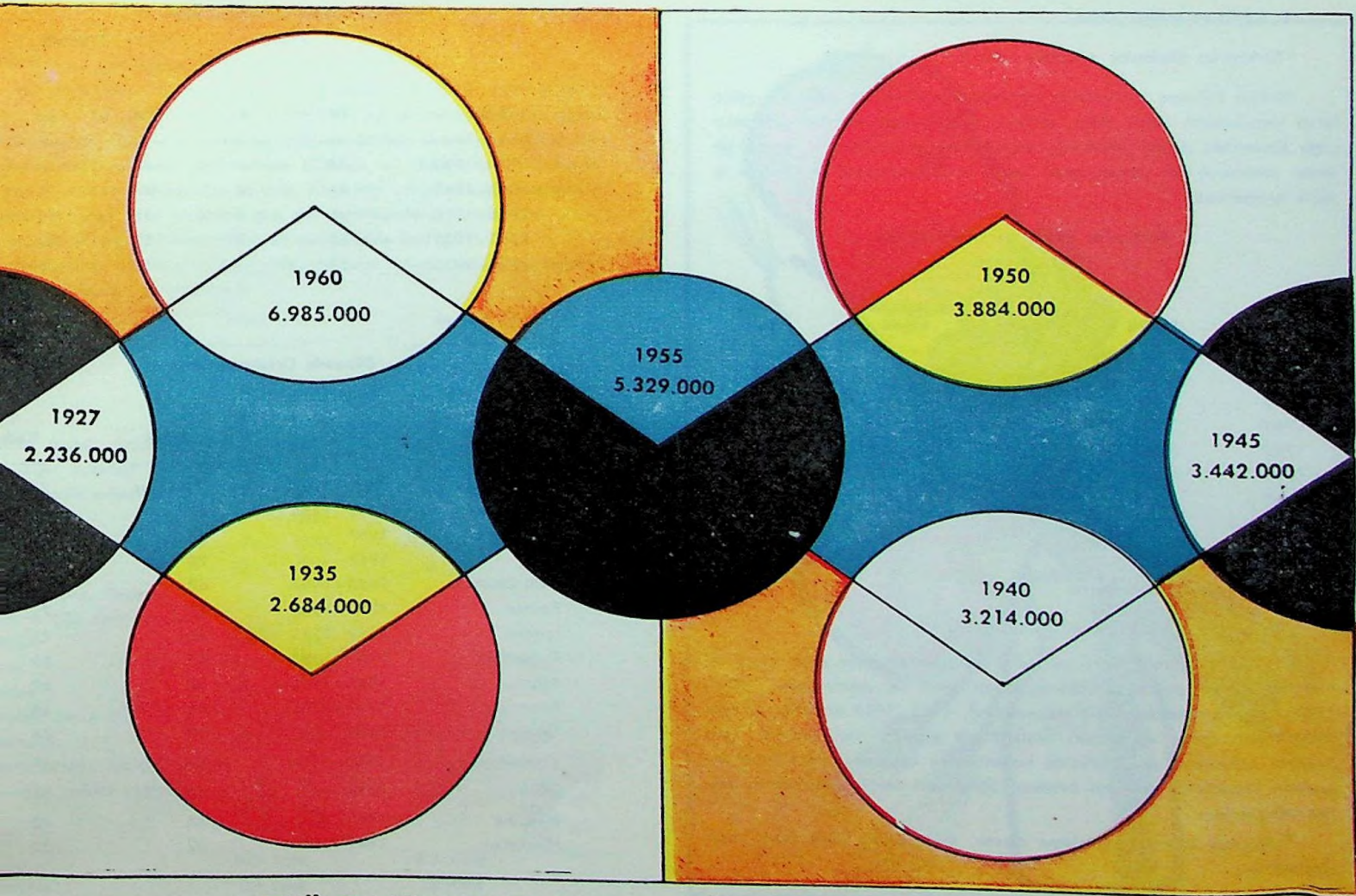

ERKEK % 50.8

KADIN % 49.2

TÜRKİYE'DE ERKEK NÜFUSU DAHA FAZLADIR

TÜRKİYE'DE ŞEHİRLİ NÜFUSU

4. Köylü ve Şehirli Nüfus

"Türkiye'de köylerden şehirlere hızlı bir akın vardır"

Türkiye bilhassa son yıllarda köylerden şehirlere göç sebebiyle şehirlerde yaşayanların sayısı hızla artmıştır. Köylerden şehirlere gelenlerin çoğu köylerdeki geçim şartlarının güçlüğünden göçetmektedir. Ancak gelenler şehirlerde her zaman yeteri kadar iş bulamamakta ve böylece işsizlik artmaktadır.

Türkiye'de Şehirli ve Köylü Nüfusu
(000 ilâvesiyle)

Yıllar	Şehirli	%	Köylü	%
1927	2.200	16,2	11.400	83,8
1935	2.700	16,7	13.500	83,3
1940	3.200	17,0	14.600	83,0
1945	3.400	18,0	15.400	82,0
1950	3.900	18,7	17.000	81,3
1955	5.400	22,4	18.700	77,6
1960	7.000	25,2	20.800	74,8

5. Türkiye'de İnsan Ömrü

"Türkiyede ortalama insan ömrü 55 yıldır"

Türkiye'de insanlar ileri memleketlere nazaran daha genç yaşta ölmektedir. Sağlık şartları düzeldikçe insan ömrü de uzamaktadır. 1935 - 1940 arasında ortalama ömür 45 yaş iken, 1955 - 1960 arasında 55 yıla yükselmiştir. Sıtma ve benzeri hastalıklarla yapılan mücadeleler, yeni ilaçların bulunması ve Türkiye'de kullanılmaya başlaması ve nihayet insanların kendilerine daha iyi bakmayı öğrenmesi ömrün uzamasının başlıca sebepleridir.

Türkiye'de kadınlar, ortalama olarak, erkeklerden daha fazla yaşamaktadırlar.

Türkiye'de Ortalama Ömür

Erkek

Kadın

Yıllar	Yıl	Ay	Yıl	Ay
1935 - 1940	44		40	
1940 - 1945	41	8	46	8
1945 - 1950	46	4	48	8
1950 - 1955	51	2	53	10
1955 - 1960	53	7	56	6

Dünyada Ortalama Ömür

		Erkek	Kadın
Norveç	1951 - 1955	71 Yaş	75 Yaş
Avustralya	1953 - 1955	67 "	73 "
A. B. D.	1957	66 "	73 "
İsrail	1958	70 "	72 "
Yeni Zelanda	1950 - 1952	68 "	72 "
Fransa	1952 - 1956	65 "	71 "
İsviçre	1948 - 1953	66 "	71 "
Finlandiya	1951 - 1953	62 "	69 "
Kıbrıs	1948 - 1950	64 "	69 "
Almanya	1949 - 1951	65 "	68 "
İspanya	1950	59 "	64 "
Yugoslavya	1952 - 1954	57 "	59 "
Şili	1952	50 "	54 "
Meksika	1940	38 "	40 "
Hindistan	1941 - 1950	32 "	32 "

II. TÜRKİYE'DE YAŞAMA ŞARTLARI

1. Beslenme Durumu

"Türkler çok kalori, az proteinle beslenirler"

Bir toplulukta beslenme durumu insanların aldıkları gıda ile elde edilen kalori ve protein miktarı ile ölçülür. Az gelişmiş ülkelerde genel olarak insanlar daha çok kalori ve daha az protein alırlar. Türkiye'de de beslenme durumu kalori bakımından oldukça iyi olduğu halde, bilhassa hayvansal protein bakımından zayıftır. Kalorinin yüksek oluşu, beslemede ekmek ve bulgur gibi gıdaların çok yer tutmasından, proteinin az oluşu ise et, süt ve yağ gibi maddelerin az yenmesinde ileri gelir.

Türkiye'de bir insanın bir yılda ortalama olarak yediği maddelerin miktarları tabloda görülmektedir.

	Yılda		Ayda	
Buğday	195 Kilo		16 Kilo	200 gram
Pirinç	3 " 500 gram		—	290 "
Mısır	30 " —		2 Kilo	500 gram
Çavdar, Yulaf, Arpa vs. gibi diğer hububat	38 " —		3 " —	100 "
Pirasa vesair sebzeler	77 " 200 gram		6 " —	400 "
Elma	7 " 200 "		—	600 "
Portakal	7 " 300 "		—	600 "
Üzüm	77 " 300 "		6 " —	400 "
Fındık, Ceviz, Badem, Kestane gibi sert kabuklu yemişler	24 " 900 "		1 " —	900 "
Şeker	10 " 700 "		—	800 "
Patates	38 " —		3 " —	100 "
Fasulye, nohut gibi baklagiller	10 " 600 "		—	800 "
Zeytin, susam, ayçiçeği pamuk yağı gibi nebati yağlar	7 " 300 "		—	600 "
Et	14 " 700 "		1 " —	200 "
Balık	2 " —		—	100 "
Süt	103 litre		8.5 litre	
Yumurta	26 tane		2 tane	

Dünya Gıda İstihlâki ise şöyledir :
GIDA İSTİHLÂKİ (Fert başına kg. olarak)

Memleket	Sene	Kalori	Hububat	Potates	Şeker	Et	Yumurta	Balık	Yağ
Mısır	1958-59	2530	185	8	12	13	1	6	5
Libya	1959	2180	115	17	28	10	2	1	7
Kanada	1959-60	3150	71	63	45	82	16	6	19
A. B. D.	1959	3130	66	47	41	94	20	5	21
Arjantin	1959	2950	120	67	31	91	7	2	16
Meksika	1957-59	2450	124	8	34	24	7	2	9
İsrail	1959-60	2770	121	39	29	33	18	7	17
Hindistan	1958-59	2080	143	12	14	2	—	1	4
Danimarka	1959-60	3340	79	128	47	73	10	15	27
Fransa	1959-60	2940	107	100	32	74	11	5	17
Fed. Al.	1959-60	2890	85	139	27	54	13	7	25
Yunanistan	1959-60	2900	164	40	12	21	6	8	18
Yugoslavya	1959-60	2970	183	73	14	27	3	2	11
İngiltere	1959-60	3290	84	88	50	71	15	10	22
Çin	1959-60	2310	156	68	9	17	2	11	4
Japonya	1959-60	2210	151	66	14	6	4	23	4
İspanya	1959-60	2750	117	124	17	16	5	12	20
Suriye	1957	2310	162	10	11	12	1	1	6
Türkiye	1958-59	2850	199	39	10	13	2	2	8

2. Barınma Durumu

“Şehirlerimizdeki meskenlerin % 60’ı tamir edilmeye muhtaç çürük binalardır.”

Memleketimizde nüfusun büyük çoğunluğu sıhhi ve fenni bakımdan elverişsiz bir şekilde yapılmış evlerde ve çok sıkışık şartlarda barınmaktadır.

Köylerdeki meskenlerin hemen hepsi yaşama şartları bakımından kötü ve sağlığa elverişsiz durumdadır. Şehirlerde ise her 100 meskenden ancak 41’inin barınma şartları iyidir. Bunlardan 33 ünün şartları orta ve 26’sının da kötüdür. Bilhassa büyük şehirlerimizde vatandaşların mesken şartları arasında büyük farklar vardır. Ankara’da her 100 kişinin 45’i, İstanbul’da 21’i, İzmir’de ise her 100 kişinin 18’i gece kondularda yaşamaktadırlar.

Şehirlerimizdeki meskenlerin % 27,4 ünü tek odalı, % 36,4 ünü ise iki odalı evler teşkil etmektedir. Şehirlerdeki ailelerin çoğunluğu bu küçük evlerde sıkışık olarak barınmaktadır.

Şehirlerde oturanlar kötü şartlara ve sıkışık olarak barındıkları ve şehir nüfusu hızla arttığı için Türkiye’de büyük bir mesken ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacın karşılanması için orta büyüklükte, sıhhi ve fenni şartlardaki meskenlerin sayısını geniş ölçüde arttırmak gerekmektedir. Halbuki bugün ancak yüksek gelirli insanların oturabileceği çok büyük ve lüks mesken inşa edilmekte, orta ve düşük gelirli insanların ihtiyaçları karşılanmamaktadır.

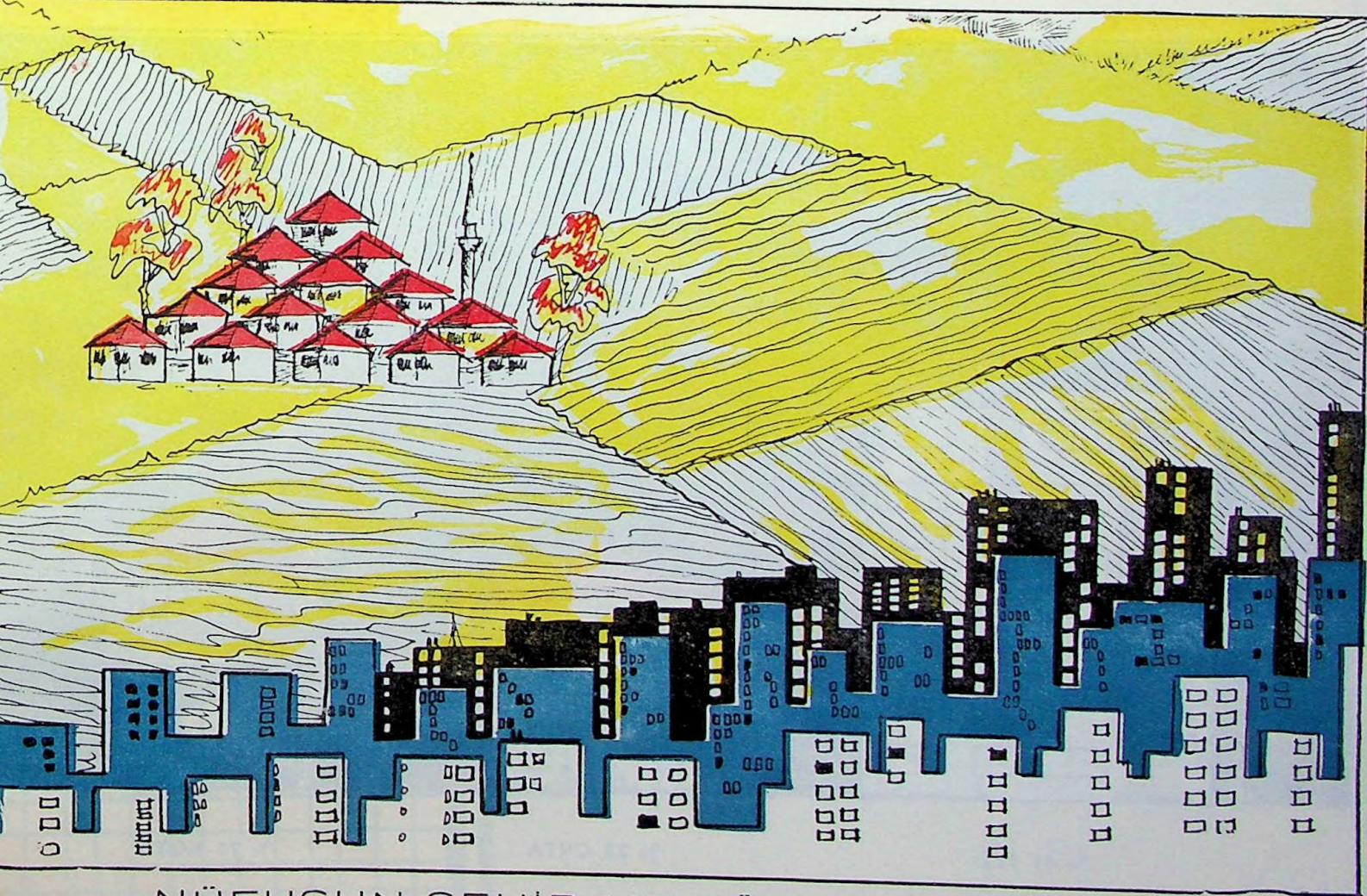
1960 yılında şehirlerimizde ihtiyacın karşılanması için en az 120.000 mesken yapılması gerekirken ancak 56.000 mesken yapılabilmektedir. Yapılan meskenlerin çoğunluğu pahalı ve lüks binalardır. Meselâ 1960 yılında Ankara’da ruhsatlı olarak yapılan meskenlerin ortalama büyüklüğü 123 metrekaredir. Halbuki aynı yıl Ankara’da yaşayan işçilerin % 87’si 50 metrekareden küçük evlerde oturmakta idi.

1940

1950

1955

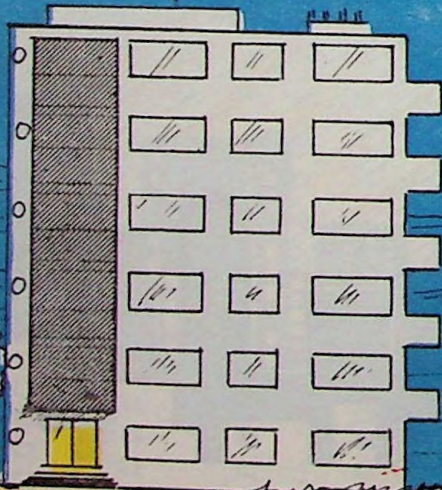
1960

NÜFUSUN ŞEHİR VE KÖYLERE DAĞILIŞI

ŞEHİRLERİMİZDEKİ MESKENLERİN

% 60'ı ÇÜRÜKTÜR

% 41 İYİ

% 33 ORTA

% 26 KÖTÜ

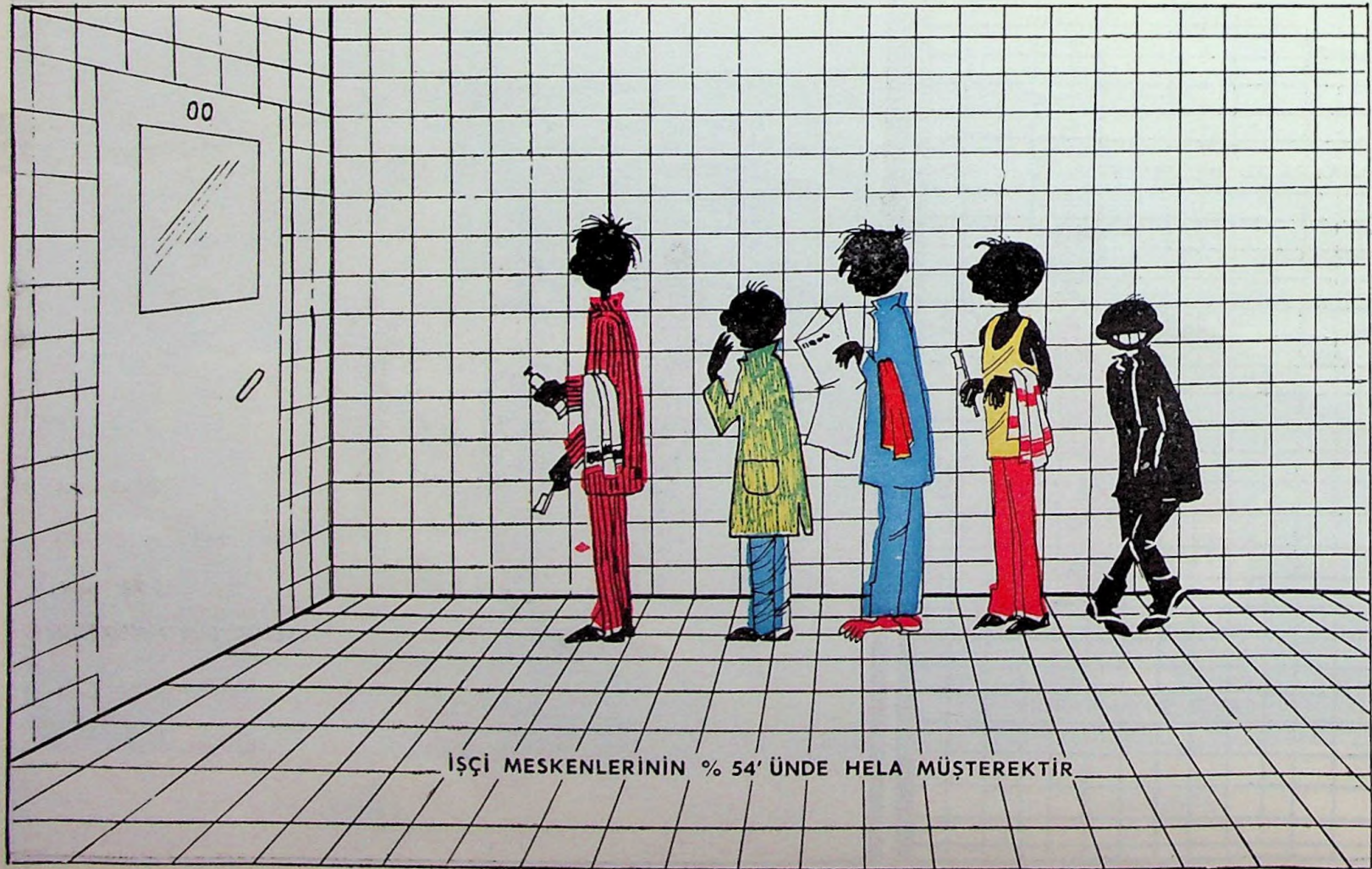
ANKARA'DA MESKENLERİN % 60' INDA

ŞEHİR SUYU VARDIR.

ANKARA'DA
İŞÇİ MESKENLERİNİN
% 78' INDE
ŞEHİR SUYU YOKTUR.

Büyük şehirlerde yaşayan işçilerin çoğu, şehir içinde arsa fiyatları çok yüksek olduğundan ve kira vererek iyi şartlı binalarda oturacak kadar para kazanamadıklarından, şehirlerin her türlü hizmetten mahrum bölgelerinde kanunsuz olarak yapmak zorunda kaldıkları gece kondu'arda barınmaktadırlar. Bu konuda hızla büyüyen bir şehir örneği vermek üzere, Ankara'da işçilerin meskenleri ile diğer meskenler arasındaki farklar aşağıda gösterilmiştir.

- (1) Ankara halkının
% 60'ı kiracıdır, % 40'ı ev sahibidir.
Ankara'daki işçilerin % 48'i kiracıdır, % 52'si ev sahibidir.
- (2) Ankara halkının
% 52'si sağlam, % 14'ü tamir edilebilir, % 34'ü tamir edilemeyecek çürük meskenlerde oturmaktadır.
Ankara'da işçilerin % 15'i sağlam, % 16'sı tamir edilebilir % 69'u kötü meskenlerde oturmaktadır.
- (3) Ankara'daki meskenlerin
% 90'ında elektrik var, % 10'unda yoktur.
İşçi meskenlerinin % 80'inde elektrik var, % 20'sinde yoktur.
- (4) Ankara'daki meskenlerin % 24'ünde havagazı var, % 76'sında yoktur. İşçi meskenlerinin hiçbirinde havagazı yoktur.
- (5) Ankara'da meskenlerin % 65'inde mutfak vardır.
İşçi meskenlerinin % 30'unda mutfak vardır.
- (6) Ankara'da meskenlerin % 51'inde banyo vardır.
İşçi meskenlerinin % 17'sinde banyo vardır.
- (7) Ankara'daki meskenlerin
% 72'sinde müstakil hela var, % 28'inde helalar müşterektir
İşçi meskenlerinin % 46'sında müstakil hela var % 54'ünde hela müşterektir.
- (8) Ankara'daki meskenlerin
% 60'ında şehir suyu var, % 40'ında yoktur.
İşçi meskenlerinin % 22'sinde şehir suyu var, % 78'inde yoktur.

ANKARA'DA HER 100 İŞÇİNİN 48'i KİRAÇIDIR

Türkiye'de 4000 kişiye bir
doktor düşer

3. Sağlık Durumu

"Türkiye'de 4000 kişiye 1 doktor düşer"

Türkiye'de sağlık durumu elverişsiz ve sağlık personeli ile sağlık tesislerinin sayısı yetersizdir. Sağlık personelinin ve sağlık tesislerinin büyük şehirlerde toplanmış olması, hizmetlerin bölgeler arası dağılışının bozulmasına sebep olmaktadır.

İşçi Sigortaları Kurumu, işçiler için özel hastahaneler ve diğer sağlık tesisleri yaptığından sigortalı işçilerin sağlık hizmetleri bakımından durumu Türkiye'nin ortalama durumundan oldukça iyidir.

Türkiyede :

4000 kişiye 1 doktor

13500 kişiye 1 hemşire

460 kişiye 1 yatak düşmektedir.

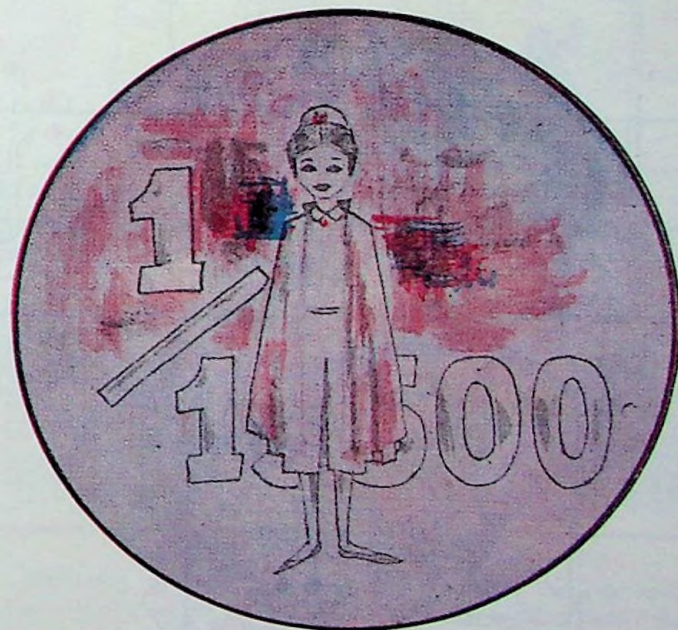
Başka Ülkelerde İse

İtalya'da	714	kişiye	1	doktor
B. Almanya'da	770	"	"	"
ABD'de	826	"	"	"
Fransa'da	1.000	"	"	"
Yunanistan'da	1.000	"	"	"
Yugoslavya'da	1.450	"	"	"
İngiltere'de	1.886	"	"	"
Türkiye'de	4000	"	"	" düşmektedir

Doktorların bölgesel dağılışı ise şöyledir :

İstanbul'da	635 kişiye 1 doktor
Gelişmiş 15 ilde	2600 kişiye 1 doktor
Diğer 51 ilde	9400 kişiye 1 doktor düşmektedir

Sağlık tesislerinin ve personelinin bu durumuna karşılık, hastalıklar bakımından durum çok kötüdür.

Nüfusun yüzdesi

600.000 Veremli	% 2,16
2.000.000 Trahomlu	% 7,2
20.000 Cüzzamlı	% 0,007
35.000 Frengili	% 0,013 hasta vardır.
Yâni nüfusun % 7,2 si trahomlu ve % 2,16 sı ise veremlidir.	

4. Eğitim

"Türkiye'de 7 yaşından büyük olanların % 60'ı okuma yazma bilmez"

Milletlerin değeri nüfuslarının kalabalıklığı ile değil insanların yetişme seviyesi ile ölçülür. Yetişmiş insanları çok olan toplumlar hızla kalkınırlar. Bunun için eğitim seviyesini yükseltmek kalkınmanın temel şartlarından biridir.

Bütün insanların okuma - yazma öğrenmesi ve bazı temel bilgileri elde etmesi şarttır.. Bunun için Anayasamız Devlete okuma yaşındaki bütün vatandaşlara ilk eğitim imkânını sağlamak görevini yüklemiştir.

İnsanları kabiliyetlerine göre yetiştirme en iyi eğitim yoludur. Bunun için fakir zengin farkı gözetmeden kabiliyetli bütün gençlere eğitim yoluyla yükselme imkânı vermek gereklidir.

Buna "fırsat eşitliği" denir. Bu suretle hem topluma fayda sağlanmış hem de adaletli hareket edilmiş olur.

Çalışma çağındaki insanlara da hem çalışma, hem de bilgilerini arttırarak daha yüksek mevkilere yükselme imkânının verilmesi gereklidir. Bunun başlıca yolu "iş başında eğitim" dir.

Türkiye'nin eğitim durumu oldukça geridir. Nüfusun büyük bir kısmı okuma yazma bilmemektedir. 7 yaşından yukarı olanların % 60'ı okuma yazma bilmezler.

	Okur - Yazar olmıyan oranı	İlkokula gidenlerin okul çağındakilere oranı
	%	%
Türkiye	61	40,4
A. B. D.	2	89,7
B. Almanya	1	68,4
Fransa	3	79,6
İngiltere	—	96,5
İtalya	13	54,7
Yunanistan	26	67,0

TÜRKİYE'DE OKUMA BİLMESİ GEREKENLERİN

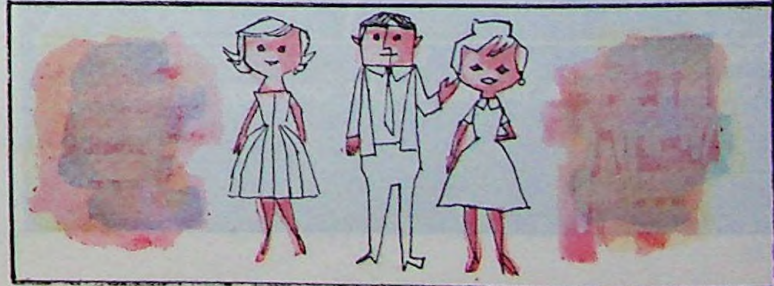
YÜZDE 60 I OKUMA - YAZMA BİLMEZ

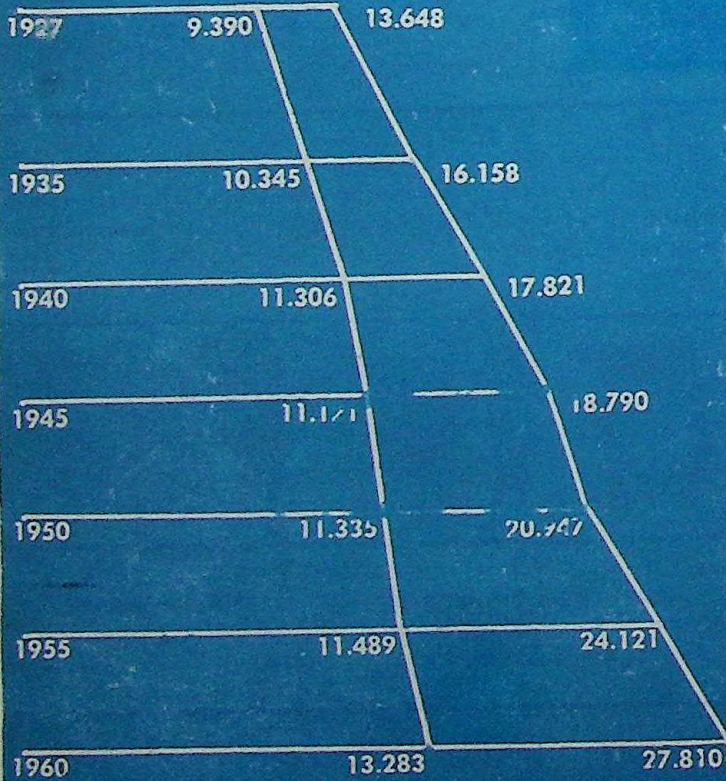

Bu meseleyi halletmek için bir ilk öğretim seferberliğine girilmiştir. Bugün ilkokul çağındaki bulunan çocukların % 73'ü öğrencidir. Önmüzdeki 10 yıl içinde okul çağındaki bütün çocukların okutulabilmesi hedef kabul edilmiştir.

Orta okul çağındaki çocukların ancak % 19 u, lise çağındaki çocukların % 9 u ve yüksek okul çağındaki çocukların % 3 kadari okuma imkânı bulabilmektedirler.

OKUMA - YAZMA BİLMİYENLER OKUYUP - YAZANLAR

Kalkınan bir memlekette teknik öğretimin önemi büyüktür.

Türkiye'de bugüne kadar teknik öğretime yeteri kadar önem verilmemiştir. Lise seviyesindeki öğrencilerin % 65 kadarı genel ve ancak % 10 kadarı teknik, geri kalanı da meslekî eğitim görürler. Yüksek öğretimde ise, öğrencilerin sadece % 17'si teknik eğitim görürler.

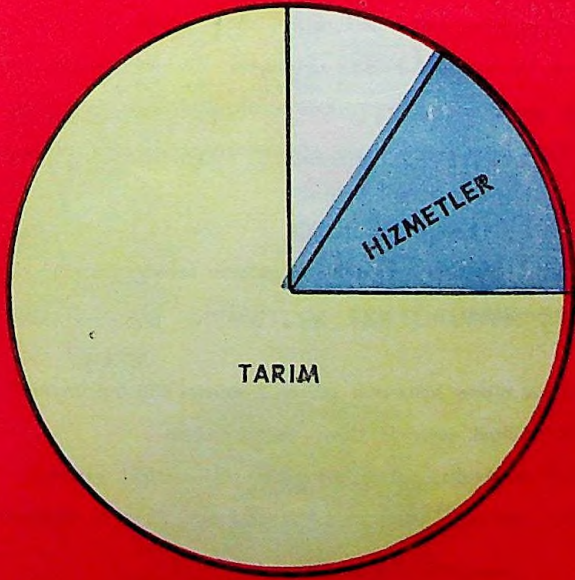
Türkiye'de iş içinde eğitim, kanunen mecburi olduğu halde, çok yetersiz ve dağınık bir şekilde uygulanmaktadır. İşçilerin çalıştıkları yerlerde eğitim görerek yükselme imkânları çok azdır.

III. TÜRKİYE'DE ÇALIŞMA DURUMU

1. Çalışma Yaşında Olan ve Çalışan Nüfus

"Türkiye'de 12 milyon 750 bin insan çalışmaktadır."

1962'deki duruma göre Türkiye'de : 15 milyon 700 bin insan çalışacak yaşıdadır. 15-65 yaşları arasında 12 milyon 750 bin insan çalışmaktadır. 1 milyon 450 bin insan çalışma yaşında olduğu halde, öğrencilik, askerlik, hastalık, hapisle olma, ev kadını olarak evde bulunma gibi sebeplerle çalışmamaktadır. 1 milyon 500 bin insan ise işsizdir. Çalışmak istediği halde iş bulamamaktadır. Bu rakam en yüksek çalışma mevsimindeki işçi sayısını göstermektedir. Yaz mevsimi dışındaki işsiz sayısı daha yüksektir.

TÜRKİYE'DE
ÇALIŞAN NUFUS

2. Çalışanların İş Kollarına Dağılışı

"Türkiye'de çalışan nüfusun % 77'si tarımdadır."

İş kollarını, (1) Tarım, (2) Sanayi, (3) Hizmetler olarak başlıca üç bölümde toplamak mümkündür. Her türlü ziraat ve hayvancılık faaliyeti tarım; imalât, inşaat ve madencilik faaliyeti sanayi; ticaret, otelcilik, lo-kantacılık, devlet hizmetleri ve diğer hizmetler de hizmetler bölümünde toplanırlar.

Çalışan nüfusun iş kollarına göre dağılışı aşağıdaki tabloda görülmektedir :

Çalışan Nüfusun İş Kollarına Dağılışı

Tarım	9 milyon 860 bin	çalışan nüfusun % 77.4 ü
Sanayi	1 milyon 250 bin	çalışan nüfusun % 8.8 i
Hizmetler	1 milyon 630 bin	çalışan nüfusun % 12.8 i
12 milyon 740 bin		% 100

Çeşitli Memleketlerde, Çalışan Nüfusun İşkollarına Dağılışı

1960

	Kanada	A.B.D.	Japonya	Belçika	Fed. Al.	İng.
Tarım	% 18	% 7	% 35	% 8	% 3	% 4
Sanayi	% 63	% 64	% 50	% 68	% 79	% 70
Hizmetler	% 19	% 29	% 15	% 24	% 18	% 26
Yekûn	100	100	100	100	100	100

Yukarıda ana iş kolları olarak gösterilen çalışma durumu daha te-
ferruatlı olarak ele alındığı zaman aşağıdaki tablo ortaya çıkar :

1960 sayımına göre Türkiye'de

Her 1000 kişiden 759'u tarımda çalışmaktadır

"	"	"	59'u imalat sanayiinde,
"	"	"	48'i otel, lokanta gibi hizmetlerde,
"	"	"	31'i ticaret ve esnaflik etmekte,
"	"	"	19'u kamyon, tren, uçak gibi ulaştırma işlerinde,
"	"	"	16'sı inşaat işlerinde,
"	"	"	5'i maden ocaklarında ve maden işlerinde,
"	"	"	1'i elektrik, su, gaz işlerinde,
"	"	"	62'si ise ne iş yaptığı bilinmemektedir.

3. Çalışanların Meslekleri ve Vasıfları

Bir memlekette çalışan nüfusun vatandaşların yetişme seviyeleri ve meslekleri bakımından durumu önemlidir. Yetişmiş olan insanların sayısı az olursa, çok insanla az iş yapılmış olur ve teknik işler yeteri kadar iyi yapılamaz. Ayrıca teknik bakımdan yetişmiş olanların görevlerini yapabilmeleri için yeter sayıda yardımcı elemanların kendilerine yardım etmesi gerekir.

Türkiye'de yetişmemiş pek çok insan vardır. Çalışanların büyük bir kısmı vasıfsız sıra işçisidir. Bundan başka yetişmiş insanların sayısı ile kendilerine yardımcı olacak elemanların arasında bir dengesizlik vardır.

Bir doktorun görevini yerine getirmesi için en az 4 - 5 hemşire veya yardımcı sağlık personelinin bulunması gereklidir. Halbuki Türkiye'de hemşire ve yardımcı sağlık personelinin sayısı doktor sayısından azdır. Aynı şekilde bir mühendisin işini yapabilmesi için yeteri kadar teknisyenin yardım etmesi gereklidir. Türkiye'de teknisyen sayısı mühendis sayısına göre daha azdır. Bunun sebebi eğitimin ihtiyaçlara göre ayarlanmamış olmasıdır.

Sanayi ve hizmetlerde çalışanların yetişme seviyelerine göre durumu aşağıda görülmektedir.

Sanayi ve hizmet kollarında çalışan 2 milyon 880 bin insanın :
73.000'i yüksek seviyede idareci ve müteşebbis
73.000'i mühendis, doktor, öğretmen gibi meslekî personel,
142.000'i teknisyen, yardımcı sağlık personeli, ilk okul öğretmeni se-
viyesinde yetişmiş personel,

530.000'i küçük memur, kâtip, satıcılar gibi alt kademe personel,
50.000'i ustabaşılar,
686.000'i yetişkin ve yarı yetişkin işçi,
1.326.000'i de hiç yetişmemiş sıra işçisidir.

73 000
Doktor, Mühendis
Öğretmen v.s.

142.000
Teknisyen, Yardımcı,
Sağlık Personeli, İlk
Okul Öğretmeni v.s.

73.000
Yüksek seviyede
İdareci ve Müteşebbis

530.000
Küçük Memur, Kâtip
Satıcı v.s.

SANAYİ VE HİZMETLER SEKTÖRÜNDE ÇALIŞANLARIN YETİŞME SEVİYELERİNE GÖRE DURUMLARI...

50.000
Ustabaşı

686.000
Yetişkin ve Yarı
Yetişkin İşçi

1.326.000
Sıva İşçisi

4. İşsizlik ve Gizli İşsizlik

"En yüksek çalışma mevsiminde Türkiye'de 1,5 milyon işsiz vardır."

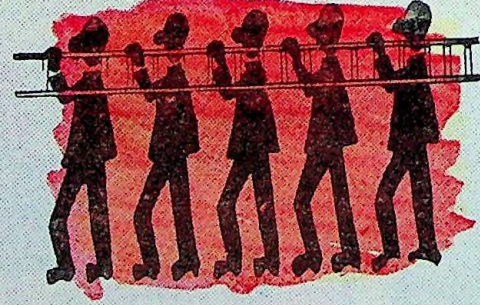
İyi işliyen bir ekonomik düzende, çalışma yaşında ve gücünde olup ta iş arayan herkeze iş bulunur. Çalışma kişilerin gelir elde etmesi ve aynı zamanda da toplumun emekten faydalanma yoludur. Hem kişiye hem topluma faydalıdır. Çalışmak isteyip te çalışma imkânı bulamayan çok sayıda insana sahip toplumlarda, en önemli istihlal unsuru olan insan gücünden faydalanılmıyor demektir. Çalışmayan insan ise bir gelir kaynağına sahip olamadığı için sefaletle mahkum olur. İşsizlik toplum hayatının dengesi bakımından da önemlidir.

Hayatını nasıl kazanacağını, ne yapacağını, vaktini nasıl geçireceğini bilmiyen insanların çok sayıda bulunduğu yerlerde toplum büyümesini saracak hareketlerin doğması imkânı vardır. Bu sebeplerle toplumdaki her kişiye kabiliyet ve yetiştirmesine göre iş bulmak için gerekli tedbirleri almak ve işsizlerin asgari geçimlerini sağlayacak yardımlar yapmak devletin sorumlulukları arasına girmiştir.

İşsizliğin ortadan kaldırılması yeni iş imkânlarının açılması ile olur. Bu da mevcut iş yerlerine yenilerinin katılmasını sağlayacak veya bunları genişletecek yatırımlarla gerçekleşir.

İşsizlik iki şekilde olur : Açık işsizlik ve gizli işsizlik. Bilhassa ekonomileri tarıma dayanan az gelişmiş memleketlerde yaygın olan bir gizli işsizlik durumu vardır. Köylerden şehirlere akın olduğu fakat iş sahaları genişlemediği zaman açık işsizlik ortaya çıkar.

GİZLİ İŞSİZLİK,

1 KİŞİNİN BAŞARACAĞI İŞİ, BİR KAÇ KİŞİNİN

BİRDEN YAPTIĞI DURUMDUR.

İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU

Baba, ana ve bir çocuktan kurulu bir aile kendi tarlalarını ekip, biçip kışın hayvanlarına bakarak bütün zamanlarını çalışmakla geçirirken ve kazandıkları kendilerini doyurmağa yeterken dört çocukları daha olursa artık aynı tarlanın geliri ile üç nüfus yerine yedi nüfusun geçinmesi gerekir. Bu ise tok üç insan yerine yarı aç yedi insanın ortaya çıkması demektir. Bir gün gelip bu ailenin beş çocuğu büyüyünce eğer bu gençlerin çalışacakları fabrikalar kurulmamış veya başka iş yerleri açılmamışsa bunlar da babalarının tarlaları ile meşgul olacak, ya da iş aramak için şehirlere gideceklerdir. Bunların babalarının tarlalarında çalışmaları iki kişi tarafından yapılan işin yedi kişinin çalışması ile yapılması yani zamanlarının büyük bir kısmının boş geçmesi demektir. İşte buna "Gizli İşsizlik" denir. Bu gençlerin şehirlere gelerek iş araması ve açılan iş sahaları yeteri kadar olmayıp ta iş bulamamaları hâlinde ise "Açık İşsizlik" ortaya çıkar.

Türkiye'de nüfus hızla arttığı halde, yeteri kadar yatırım yapılamadığından çalışma yaşına gelenlerin büyük bir kısmı iş bulamamakta ve böylece hem gizli işsizlik, hem de açık işsizlik gittikçe artmaktadır. 1962 yılında tarım sektöründe en yüksek çalışma mevsiminde 1 milyon, en düşük çalışma mevsiminde ise 8 milyon insan, gizli işsiz halinde idiler.

Yani bu mevsimlerde bu kadar insan, tarımdan ayrılıp başka yerlere gitseler tarım ürünleri miktarında bir değişiklik olmayacaktır. Makinalaşma arttıkça tarımdaki gizli işsiz sayısının da artabileceği düşünülmelidir.

Yine 1962 yılında, şehirlerde en az 500.000 kişinin çalışmak istedikleri, iş aradıkları halde iş bulamadıkları ve çalışmadıkları hesaplanmıştır.

Bir memlekette iş arayan bir işsiz kütesinin bulunması o memleketin iş bulup çalışmakta olanların da durumuna tesir eder. Bu tesirlerden en önemlileri, iş emniyetinin bulunmaması ve ücretlerin devamlı düşük olmasıdır. Bilhassa vasıfsız işçi çalıştıran iş yerleri çalıştırdıkları işçilerin yerine kolayca işçi bulacaklarını, işsiz olanların çok düşük ücretlerle çalışmayı kabul edeceklerini bildikleri için ücretleri çok düşük tutar ve kolayca işçi değiştirebilirler.

IV. TÜRKİYENİN MİLLİ GELİRİ

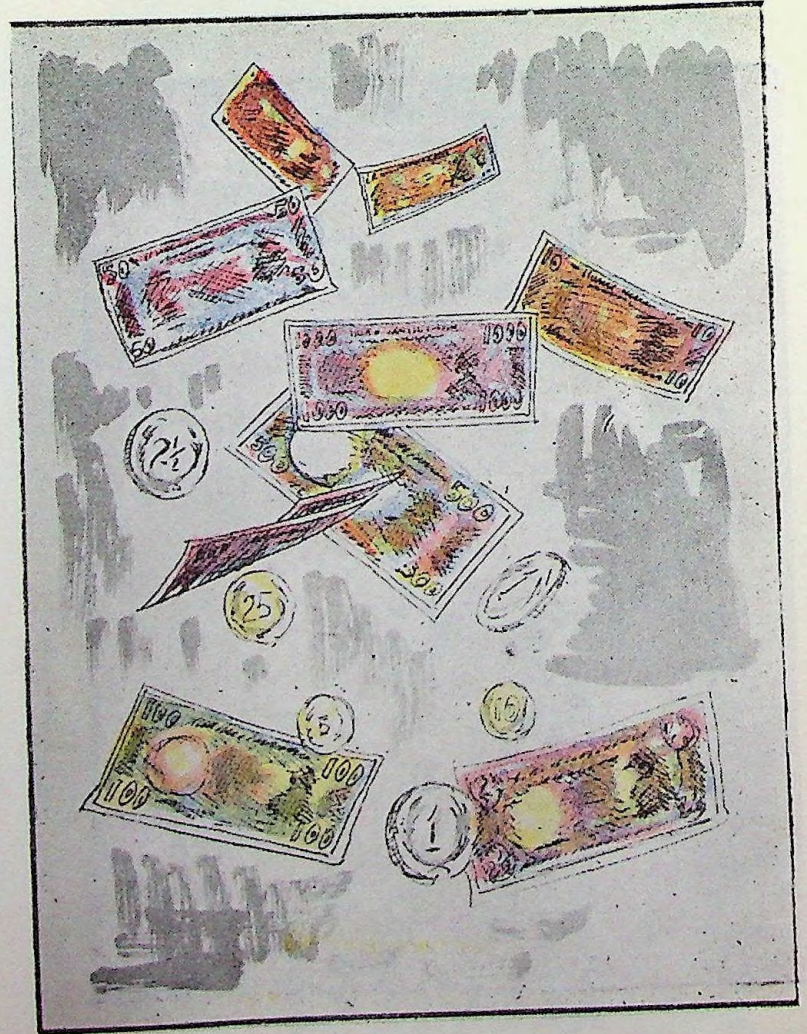
1. Milli Gelir Ne Demektir

Bir memlekette bir yıl içinde z'raat, sanayi, ticaret, devlet hizmetleri vs. gibi çeşitli iş kollarında yaratılan malların ve yapılan hizmetlerin karşılığı olarak bu faaliyetlere katılanların elde ettikleri gelirlerin toplamına milli gelir denir. Bir memleketteki gelir yaratan faaliyetlere katılma çeşitli şekillerde olur. Bazı insanlar istihale emekleri ile katılır. Bunlar emekleri karşılığında "Ücret" alırlar. Bazı insanların ellerinde birikmiş para veya tarla, bina, makina gibi mallar vardır. Bunlar bu parayı kullanılmak üzere başkalarına verdikleri zaman karşılığında "Faiz" alırlar. Sahibi oldukları malları kullanılmak üzere başkalarına verdikleri zaman ise "Kira" alırlar. Bu emeği, malları, paraları bir araya getirerek istihale yapmak için kullananlar kendilerine bir gelir sağlar, buna da "Kâr" denir. İşte emek, birikmiş para, mallar ve bunların hepsini bir arada kullanma karşılığı olarak elde edilen gelirlerin, yani; ücret, faiz, kira, ve kârların bir yıllık toplamına "Milli Gelir" denir.

Fert Başına Gayri Safi Milli Gelir

1953 - 59

	Dolar
A. B. D.	2717
İngiltere	1236
Fransa	1178
Batı Almanya	1051
İtalya	601
Yunanistan	355
Türkiye	185

Türkiye'de Milli Gelir

Türkiye'de milli gelirin 1938 yılından bugüne kadar değışmesi şöyle olmuştur :

TOPLAM MİLLİ GELİR

	Milyar TL.
1938	18
1948	24
1950	25
1951	28
1952	31
1953	34
1954	31
1955	34
1956	36
1957	38
1958	40
1959	42
1960	42
1961	42
1962	45

3. Adam Başına Milli Gelir

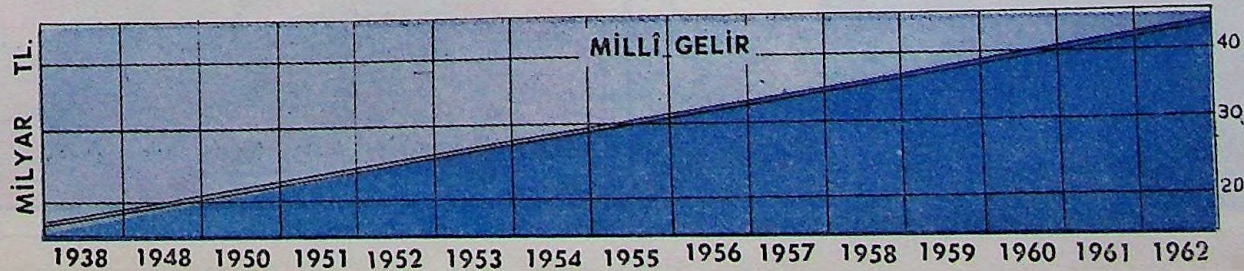
Bir memleketin zenginliğinin ölçülmesi için sadece milli gelirin toplamını bilmek yetmez, adam başına ortalama olarak ne kadar gelir düş-tüğünü ve gelirin toplumdaki çeşitli gruplara nasıl dağıldığını da öğren-mek gerekir.

Bir memlekette toplam gelir çok yüksek olsa bile nüfus çok olduğu zaman adam başına düşen gelir az olur. Yine bir memlekette milli gelir artsa bile, nüfus ta fazla çoğalırsa adam başına gelir yükseltiliyebilir

Bunun için milletler arasında karşılaştırma yapmak veya bir memle-ketin zaman içinde ne kadar zenginleştiğini görmek için adam başına ne kadar gelir düştüğü hesaplanır. Bazı ülkelerde adam başına milli gelir rakamları şöyledir :

Çeşitli Memleketlerde Milli Gelir (Milyon dolar)

A. B. D.	411078
İngiltere	61832
Almanya	59632
Fransa	52845
Suriye	5587
Türkiye	4689
Hindistan	2696
Yunanistan	2597

1948 den buyana Türkiye'de adam başına ortalama ne kadar gelir düştüğü aşağıda gösterilmiştir.

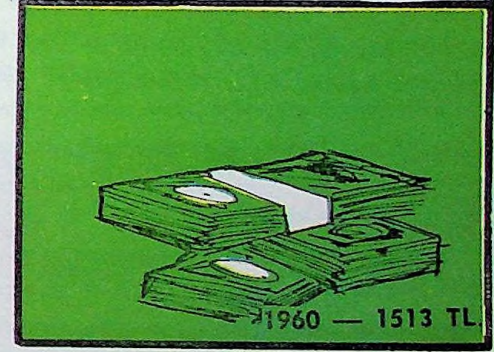
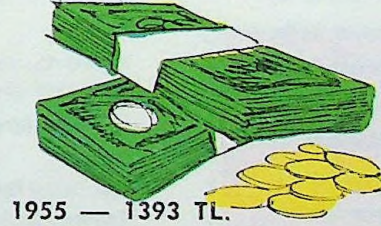
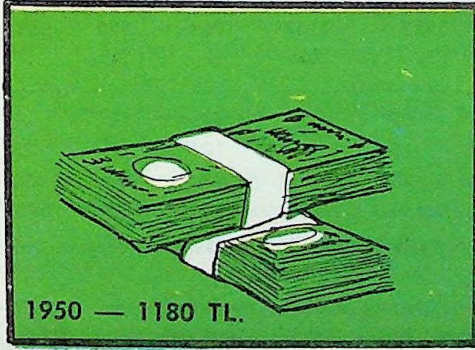
1961 Fiyatlarıyla adam başına Millî Gelir :

1950	1180 "
1948	1190 TL.
1951	1316 "
1952	1391 "
1953	1507 "
1954	1332 "
1955	1398 "
1956	1445 "
1957	1492 "
1958	1511 "
1959	1537 "
1960	1513 "
1961	1479 "
1962	1519 "

Burada adam başına düşen gelirin millî gelirden daha yavaş arttığı görülmektedir. Bunun sebebi nüfusun hızla artmasıdır. Buradaki rakamlar fertlerin fiilen aldığı geliri göstermez, bunlar millî gelirin toplamını nüfusa bölerek elde edilen ortalama rakamlardır ve yıllık olarak verilmiştir. Toplumdaki çeşitli guruplarda (işçi, memur, müteşebbis, ziraatçı vs.) bulunan kişilere ne kadar gelir düştüğünü bilmek için gelirilin nasıl dağıldığını öğrenmek gerekir.

ADAM BAŞINA MİLLÎ GELİR

Bir memlekette milli gelirin toplumdaki çeşitli guruplara nasıl dağıldığı mes'elesi çok önemlidir. Milli gelir yüksek olsa bile bunun büyük bir kısmı bir azınlığın elinde toplandığı takdirde büyük kütlelerin gelir seviyesi düşük olacak demektir.

Kıralları zengin kendileri fakir olan bir çok toplum vardır. Gelirin iyi bir şekilde dağılması dengeli bir sosyal hayatın temel şartıdır.

Türkiyede Milli Gelirin dağılışı çok kötüdür.

Çalışan nüfusun

Milli Gelirin

% 70 i

%20 sini (tarım işçileri, küçük çiftçiler)

% 28' i

% 35 ini (orta çiftçiler, memurlar ve işçiler)

% 2' i

% 45 ini (büyük çiftçiler, tüccarlar, sanayiciler)

almaktadır.

Hem Milli geliri düşük olan, hem de gelir dağılışı bozuk olan Türkiye'de kalkınmanın hem milli geliri arttırması, hem de bu kötü gelir dağılışını düzeltmesi gereklidir.

GELİRİN İYİ BİR ŞEKİLDE DAĞILMASI TOPLUM HAYATININ DENGELİ OLMASI İÇİN TEMEL ŞARTTIR.

4. Milli Gelirin İktisadi Faaliyet Kollarına Bölünüşü

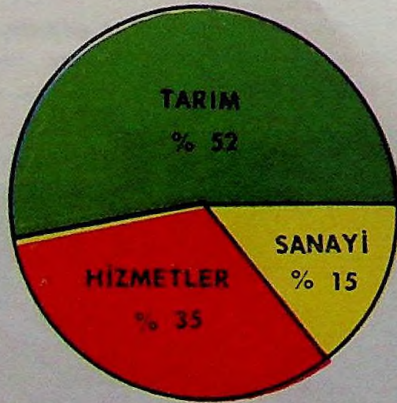
Milli geliri yaratan çalışmalar tarımı sanayi ve hizmetler olarak üç ana grupta toplanan faaliyet kollarında yer alır. İktisadi faaliyet kollarının milli gelirin yaratılmasındaki paylarını bilmek bir memleketin bünyesini tanımak bakımından önemlidir. Türkiye bir tarım memleketidir. Tarım milli gelirin yaratılmasında büyük bir yer tutar. Genel olarak az gelişmiş memleketlerde durum budur. Kalkınmanın gerektirdiği şartlar yerine gelirse sanayileşme yönünde bir gelişme olacağından sanayidekinin milli gelirin içindeki hissesi artacaktır. Türkiye'de geçmişteki gelişme tarımın milli gelirdeki hissesinin azalması yönünde olmuştur. Bunu aşağıdaki tabloda görmek mümkündür.

	Milli Gelirin 1927 %	Faaliyet 1938 %	Kollarına 1948 %	Bölünüşü 1950 %	1958 %	1961 %
Tarım	67	48	53	52	44	42
Sanayi	10	16	14	16	22	23
Hizmetler	23	36	33	32	34	35
Milli Gelir	100	100	100	100	100	100

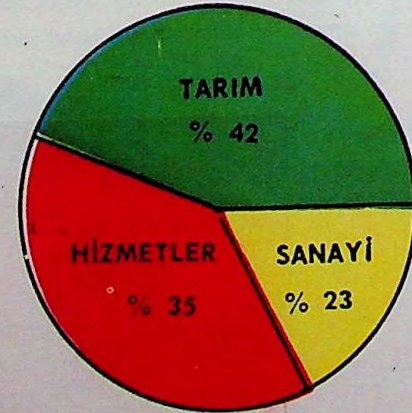
Çeşitli Memleketlerde Milli Gelirin Faaliyet Kollarına Dağılışı (% olarak)

	Fransa	Almanya	Yunanis.	Hindistan	Suriye	A. B. D.	Türkiye
Tarım	10	7	32	48	32	4	44
Sanayi	65	72	45	34	38	62	37
Hizmetler	25	21	23	18	30	34	19
Millî Gelir	100	100	100	100	100	100	100

MİLLÎ GELİRİN FAALİYET KOLLARINA BÖLÜNÜŞÜ

1950

1961

5. Milli Gelirin Harcanması

Milli gelirin yaratılması ve harcanması ile ilgili faaliyetler Devlet veya özel kişiler tarafından yapılır. Yani özel kişiler; ücret, kâr, faiz ve kira gibi gelirler sağladıkları gibi, Devlet de çeşitli iktisadi faaliyetler yaparak kâr, faiz ve kira şeklinde gelir sağlar.

Devletin bu şekilde elde ettiği gelir de milli gelirin bir parçasıdır. Devlet bundan başka, çeşitli kimselerin elde ettikleri gelirlerin bir kısmını "Vergi" olarak alır. Bu özel kişilerin gelirlerinin bir kısmını Devlete aktarılması demektir.

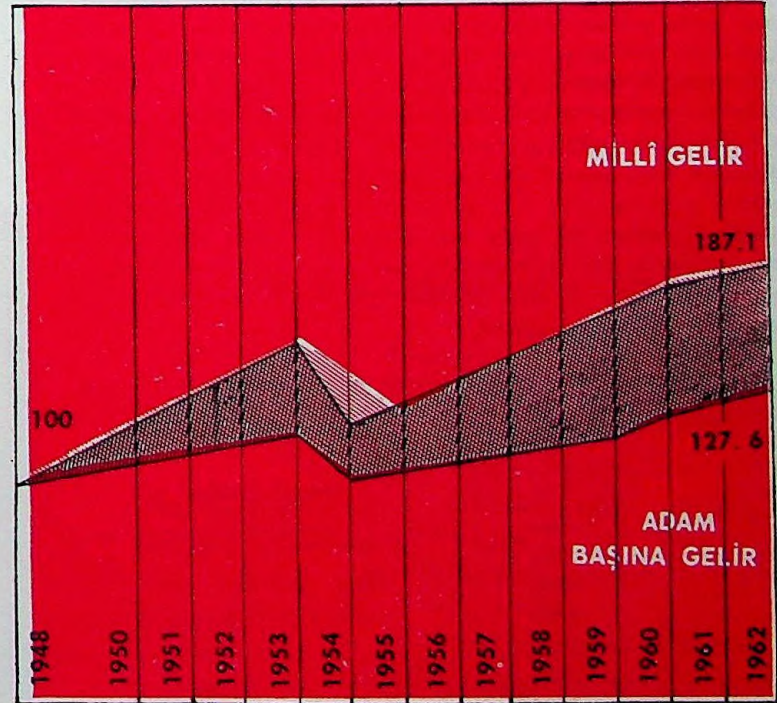
Devlet ve özel kişilerin eline bu şekilde geçen gelir yine devlet veya özel kişiler tarafından istihlâk için harcanır veya bina, yol köprüler gibi tesislerin yapılmasında, kamyon traktör, gemi gibi araçların alınmasında kullanılmak üzere biriktirilir. Gelirlerin bu şekilde tesisler yapılmak üzere biriktirilmesine "Tasarruf" denir. Tasarruflarla tesisler yapmaya ise "yatırım" denir.

Türkiye'de yıllar boyunca milli gelirin ne şekilde harcandığı aşağıda gösterilmiştir.

HARCAMALAR (Milyar olarak)

	Özel Sektör	Özel Yatırım	Kamu Yatırımı	Kamu Cari Harcamaları
1950	87,8	0,7	0,4	1,7
1951	9,4	0,8	0,5	1,8
1952	10,8	1,1	0,7	2,3
1953	13,2	1,1	0,9	2,1
1954	12,9	1,4	1,1	2,3
1955	15,7	1,8	1,3	2,9
1956	18,1	1,8	1,5	3,1
1957	23,3	2,1	1,9	3,6
1958	27,2	2,8	2,1	4,3
1959	33,7	3,6	3,0	5,7
1960	36,5	3,8	3,7	6,2
1961	36,1	3,3	4,1	7,2

**MİLLÎ GELİR ARTSA DA NÜFUS ARTIŞI SEBEBİ İLE
ADAM BAŞINA DÜŞEN GELİR AYNI HIZLA ARTMAZ.**

**MİLLÎ GELİR 100 DEN 187 YE ÇIKTIĞI HALDE ADAM
BAŞINA GELİR 1948 - 61 ARASINDA 100 DEN ANCAK
127 YE YÜKSELEBİLMİŞTİR.**

6. Yatırımlar ve Milli Gelirin Artması :

Bir memlekette milli gelirin artması, istihsal edilen malların ve yapılan hizmetlerin artması ile olur. Mal ve hizmetlerin artması için bunların istihsal edilebileceği tesislerin kurulmuş olması lâzımdır. Ayrıca istihsal edilen malların kullanılacakları, tüketilecekleri yerlere taşınması için gerekli yollar ve bu yollar üzerinde çalışacak vasıtalar mevcut olması lâzımdır. Bütün bu çalışmaları yapabilecek seviyede insanların yetiştirilmiş olması lâzımdır. Bu işe fabrikalar, yollar, okullar gibi tesisler kurulması, yani yatırım yapılmasını gerektirir. Bir memlekette gelirin ne kadar büyük bir kısmı tasarruf edilir ve yatırımlarda kullanılırsa milli gelirin artışı o kadar hızlı olur. Yani yapılan fabrikada çalışan insanların biriktirecekleri paralarla bir başka fabrika yapmak mümkün olur. Böylece her yeni yapılan tesis bir evvelkilerle beraber gelirin daha da artmasına hizmet eder. Ayrıca yatırımlar yapılırken de bir çok insana iş sahası açılmış olur.

1950 den buyana Türkiye'de ne kadar yatırım yapıldığı aşağıda görülmektedir.

Yıl	Yatırım (Milyar TL.)
1950	1,1
1951	1,3
1952	1,8
1953	2,0
1954	2,5
1955	3,1
1956	3,3
1957	4,0
1958	4,9
1959	6,6
1960	7,5
1961	7,4

7. Milli Gelirin Yatırılması İle Harcanması Arasındaki Denge ve

Enflasyon :

Kişiler ve Devlet bu gelirleri yaptıkları iktisadi faaliyetler, yani yarattıkları mal ve hizmetlerin karşılığı olarak elde ederler. Kişiler ve Devlet bu suretle elde ettikleri gelirleri istihlâk veya yatırım yapmak için kullanırlar. Yani çeşitli mallar ve hizmetler satın almak isterler. Normal olarak yaratılan gelirlerle yapılan harcamaların birbirine eşit olması gereklidir. Fakat bazı hallerde elde edilen gelirden çok harcama yapılır. Meselâ, Devlet vergi olarak veya diğer şekillerde elde ettiği gelirlerden daha çok harcama yapmak isteyebilir. Bunu para basarak yapar. Basılan para ile, mal ve hizmetlerin miktarından daha çok mal ve hizmet satın alma isteği olur. Bu suretle malların fiyatları artar buna "Enflasyon" denir. Enflasyon yalnız Devletin, gelirlerinden fazla harcama yapması ile olmaz; meselâ özel müteşebbislere verilen krediler ölçsüz şekilde genişletilirse bunlar memlekette yaratılan mal ve hizmetlerin miktarından çok mal ve hizmet satınalma isteğine sebep olur. Bu şekilde de fiyatlar artar yani "Enflasyon" olur.

Malların fiyatları artınca, ücretleriyle geçinen işçiler ve memurlar aynı para ile daha az mal alabilir duruma gelirler. Bu bakımdan enflasyon işçi ve memurlar için çok zararlıdır. Enflasyon bazı kimselerin aşırı kazanç sağlamasına sebep olarak ileriye gören hesaplarla memleketin ihtiyaçlarına uygun sahalarda yatırım yapılmasını önliyerek hem sosyal hem iktisadi dengeyi bozar.

Devletin yapacağı harcamaları gelirlerine göre ayarlaması ve enflasyona sebep olmaması gerekir. Yalnız iktisadi hayatta durgunluk olduğu zaman Devlet, faaliyetleri teşvik etmek için gelirinden çok harcama yapabilir.

8. Vergi Yükünün Çeşitli Guruplara Dağılışı

Devlet gelirlerinin en önemli kaynağı olan vergilere herkesin gücü nisbetinde katılması gerekir. Vergiler; gelirler, harcamalar ve servetler üzerinden alınır.

Alınan bu vergilerin fertler üzerindeki yükünün o ferdin malî gücüne göre ayarlanması sosyal adalet icabıdır. Alınan vergilerin fertlerin malî gücüne göre ayarlanması demek, az kazanan aşağı gelir guruplarından daha düşük nisbetlerde, yukarı gelir guruplarından ise daha yüksek nisbetlerde olması demektir.

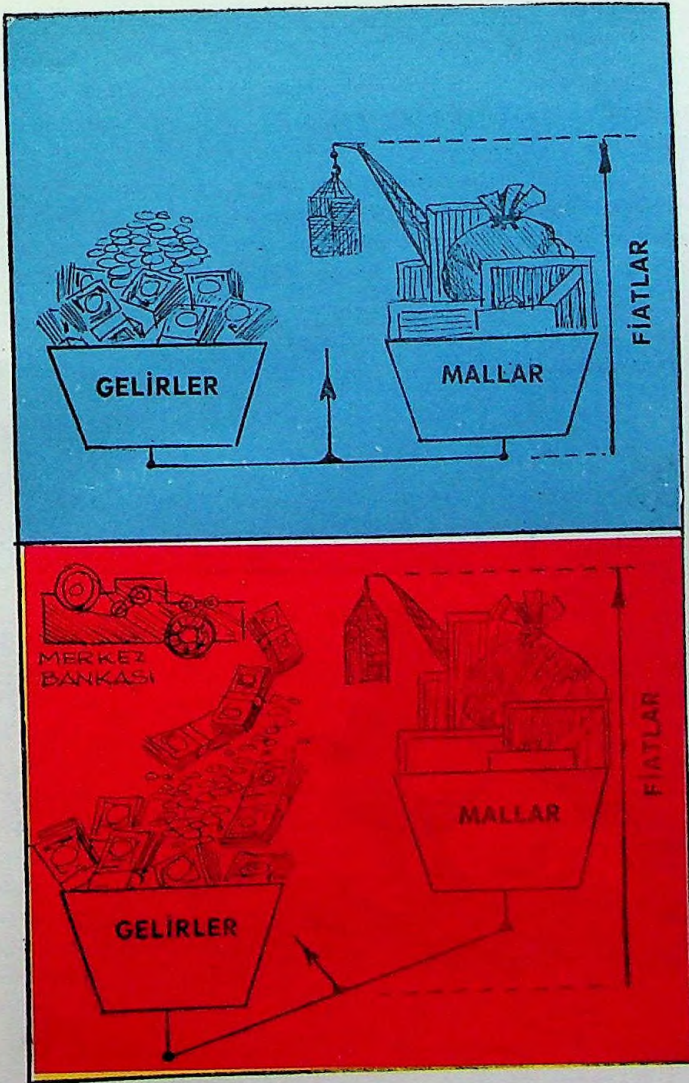
BUGÜN TÜRKİYE'DE VERGİLERİN DAĞILIMI ŞÖYLEDİR

Ortalama Yıllık Gelir

	Vergiden önce TL.	Vergiden sonra TL.	Verginin yüzdesi
Düşük kısım gelir gurubu	1.100	1.040	% 6,1
Orta kısım gelir gurubu	8.550	7.730	% 9,7
Yüksek kısım gelir gurubu	47.260	41.350	% 12,5
İşçiler, ücretliler ve ufak iş sahipleri	5.210	3.990	% 23,4
Memurlar	9.430	6.780	% 28,0
Müteşebbisler	129.430	94.600	% 27,1

NOT :

Burada bu gurupların çeşitli şekillerde ödedikleri vergilerin toplamı gösterilmiştir. Görünen nisbetler ise kanunen ödenmesi gerekli olanlar değil, fiilen ödenen nisbetlerdir.

Yukarıdaki tablo, Türkiye'de vergi yükünün gelire nisbetle âdil bir şekilde dağılmadığını göstermektedir. İşçinin dâhil olduğu grupta olanlar gelirlerinin % 23,4'ü kadar vergi ödedikleri halde, bunlardan 10 misli kadar fazla kazanan yüksek gelirli ziraat erbabı gelirlerinin ancak % 12,5'i kadar vergi ödemektedirler.

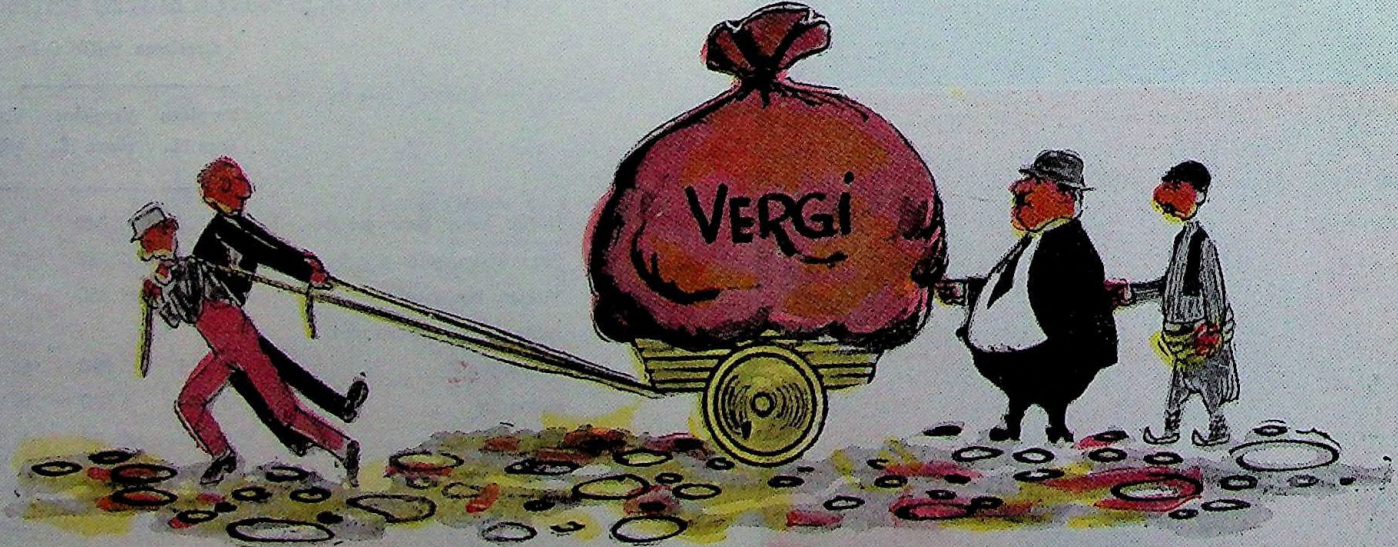
Halbuki bunların % 23,4'ün çok üstünde vergi ödemesi gerekir. Yine aynı şekilde ortalama olarak işçilerin içinde bulunduğu gruptan 25 misli kadar fazla gelire sahip olan müteşebbisler de gelirlerinin % 27,1'i kadar vergi ödemektedirler. Bunların ödemeleri gerekli vergi nisbeti ise bunun çok üstünde olmalıdır.

9. Ücretler ve İşçiler

Sosyal adalet içinde kalkınmak isteyen bir memlekette işçi ücretlerinin yalnız fiyat ve verimlilik artışına göre değil, aynı zamanda milli gelirin dağılımını düzeltecek şekilde artması gerekir.

Toplumda bazı kimseler emeklerini satarak, bazıları özel bilgi ve tecrübelerini satarak, bazıları da birikmiş para ve mallarını değerlendirerek gelirlerini sağlarlar. Bu suretle elde edilen ücret, kâr faiz ve kira gibi gelirler istihsale katılan emek ve sermaye gibi unsurların fiyatı gibidir.

Piyasada sermaye az, bunu kullanmak isteyenler fazla olursa faiz yüksek olur. Bina ve toprak az bunları kullanmak isteyenler çok olursa kiralar yüksek olur.

Bu suretle bir ailenin geçimini sağlamak için almak zorunda olduğu malların satın alınması için gerekli paranın miktarındaki değişimler gösterilir. Bu değişimleri gösterme usulüne "geçinme endeksleri" denir. Bu endeksler ihtiyaç maddelerindeki fiyatların değişmesini geçinme şartları üzerindeki tesirlerini aksettirecek şekilde hazırlanmışlardır. Bir çok memleketlerde yapılan toplu pazarlık anlaşmalarına göre geçinme endekslerinde bir yükselme olur olmaz işçi ücretleri de otomatik olarak o oranda artar.

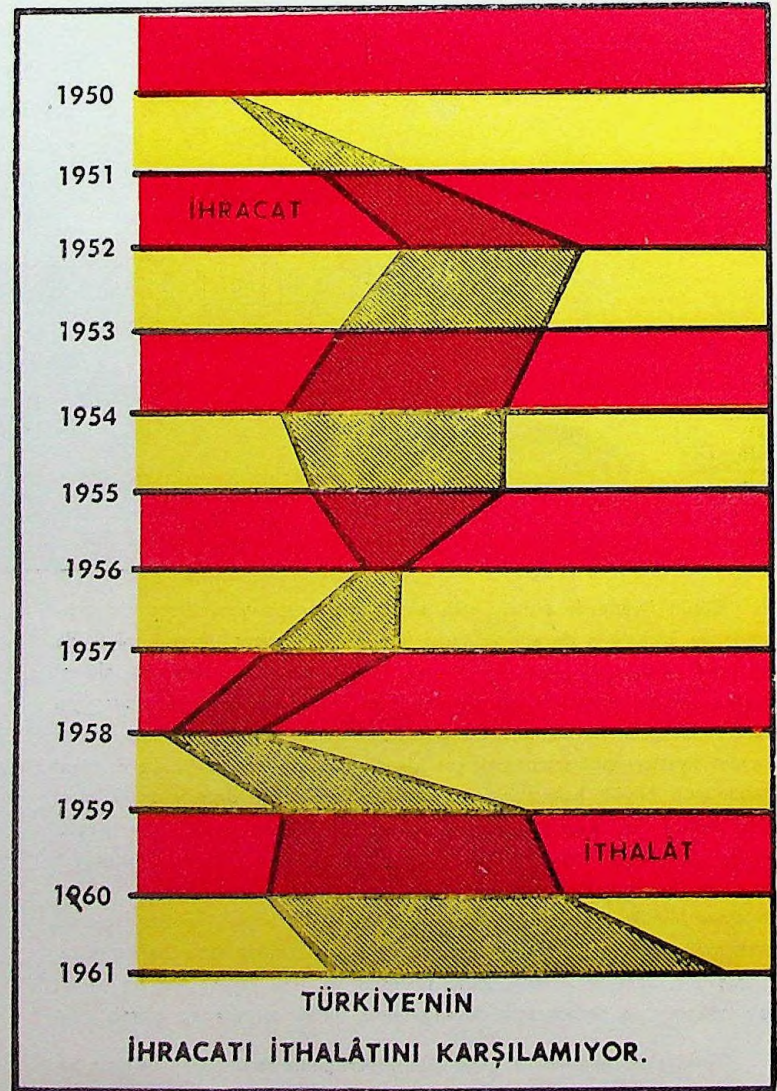
Fiyat artışları bazen bütün fiyatların devamlı olarak artması, yani, enflasyon şeklinde görünür, bazan de ayrı ayrı malların fiyatları, vergi zamları, fiyat ayarlamaları veya başka sebeplerle yükselir. Her iki tip fiyat yükselişi de geçinme şartlarını güçleştirir. Bu şekilde fiyat artışları otomatik ücret artışları veya toplu sözleşme yoluyla ücret yükselişlerini gerektirir. Bu bakımdan işçilerin işçi aileleri için özel olarak yapılmış geçinme endekslerini ve her çeşit fiyat artışlarını yakından takip etmeleri toplu sözleşme için yapılan pazarlıklarda bunlardan faydalanmaları şarttır. Bundan başka işçi verimliliği arttıkça işçi ücretlerinin de artması gerekir.

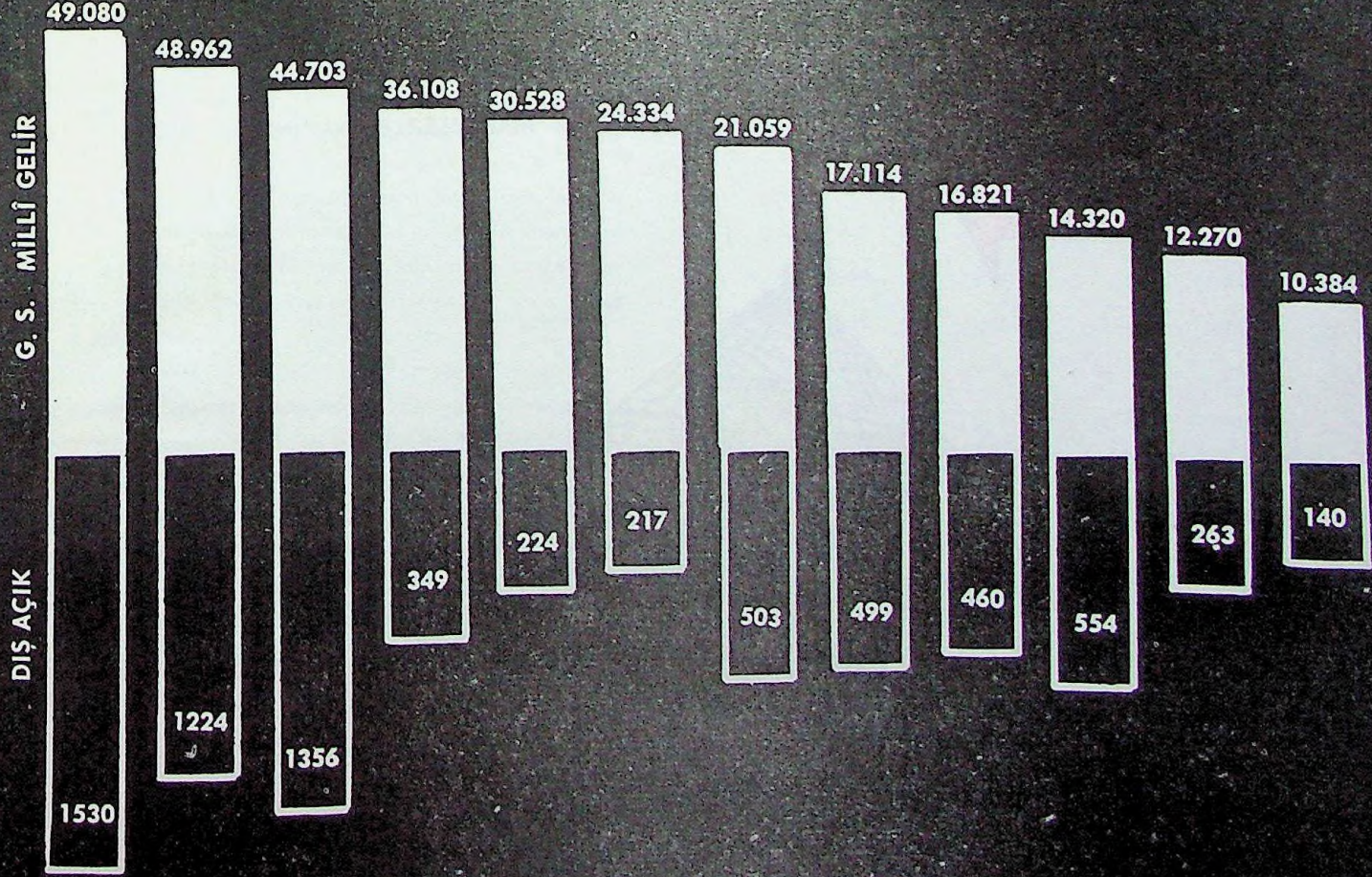
Sosyal adalete uygun olarak kalkınan bir memlekette işçi ücretlerinin, işçilerin verimliliklerinin artışı ve fiyat artışları ile beraber artmakla kalmayıp gelir dağılışının düzelmesi yönünde de yükselmesi, yani işçilerin milli gelirden aldıkları payın artması gerekir.

Türkiye'de işçi ücretlerinin artışı ancak fiyat artışları kadar olabilmektedir. İşçilerin milli gelirden aldıkları payda gelir dağılışını düzeltici bir artış yoktur.

10. İthalât ve İhracat

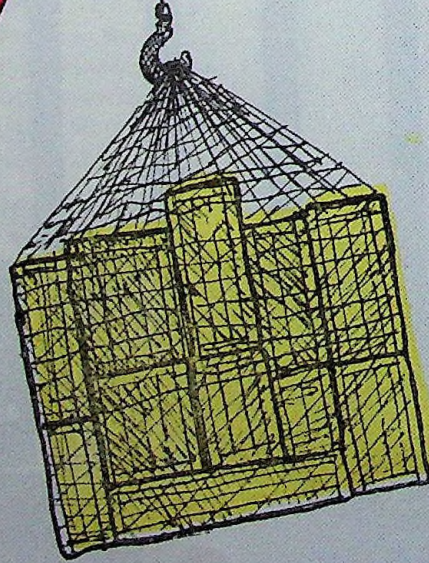
Bir memlekette ihtiyaç duyulan malların hepsi o memlekette istihsal edilmez veya edilemez. Bunlar diğer memleketlerden satın alınırlar, buna ithalât denir. Buna karşılık bazı mallarda başka memleketlere satılır, buna da ihracat denir. Her memleket diğer memleketlere nisbetle daha iyi ve daha ucuza istihsal ettiği malları ihraç eder. Buna karşılık kendisinin yapamadığı veya kâfi miktarda istihsal edemediği malları ithal eder

İTHALÂT

İŞLENMİŞ MADDELERLE MAKİNELER ALIR.

TÜRKİYE TARIM ÜRÜNLERİ VE HAM MADDE SATAR.

İHRACAT

Türkiye bugün sanayi mamulleri ithal eden, buna karşılık zirai mahsuller ihraç eden bir memleket durumundadır.

İhracatımız 10 yıla yakın bir zamandan beri aşağı yukarı hep aynı lüzumlu ham madde ve ekonominin bütünü için lüzumlu yatırım mallarından meydana gelir. Sanayileşme ve kalkınma, ithalât ihtiyacımızı arttırmaktadır.

İhracatımız 10 yıla yakın bir zamandan beri aşağı yukarı hep aynı seviyede kalmıştı. Bunun sebebi ihraç etmekte olduğumuz maddelerin alıcılarının artmamasıdır. Ayrıca nüfusumuzun artması da ihracatımızın artmasını güçleştirmektedir. Çünkü; zirai istihsalımız ancak artan iç ihtiyaçlara cevap verebilmektedir.

Dünya ticaretinde işlenmiş maddelerin fiyatları, işlenmemiş maddelerin (zirai maddeler, maden maden cevheri vs. gibi) fiyatlarına nisbetle artmaktadır. Bu yüzden işlenmiş mal ithal eden memleketlerin bunlar için ödedikleri para artmakta, işlenmemiş mal ihraç eden memleketlerin ise bunlar karşılığında elde ettikleri para azalmaktadır.. Türkiye bu durumda olan bir memlekettir. Bir memleketin ithal ettiği malların karşılığını elde ettiği yabancı paralarla ödemesi gerekir. İhracatı az olan memleket ithalatını yabancı para ile (yani dövizle) ödiyecek kadar döviz elde edemez. Bu durumda dış ticaret dengesi bozulur. Türkiye böyle bir durumdadır. İhracatı az, ithalatı çoktur, aradaki açığın büyük bir kısmını da borçlanarak kapamaktadır. Bu borçların ileride ödenmesi gerekecektir. O zaman ithalat ihtiyacına ek olarak borç ödemek için de döviz sahibi olmak gerekecektir. Bu sebeple Türkiye'nin bir yandan ihracatını arttırması, bunun için yüksek para getiren işlenmiş mallar imal edip ihraç edebilmesi gereklidir. Diğer taraftan da ithal edilen malların bir kısmının dahilde istihsal edilmesi şarttır.

İTHALÂT, İHRACAT VE DIŞ BORÇLAR

Sene	İthalât	İhracat
1950	2.574 Milyar TL.	2.367 Milyar TL.
1951	3.618 "	2.826 "
1952	5.004 "	3.267 "
1953	4.797 "	3.564 "
1954	4.232 "	3.015 "
1955	4.482 "	2.817 "
1956	3.663 "	2.745 "
1957	3.573 "	3.105 "
1958	2.835 "	2.203 "
1959	4.160 "	3.186 "
1960	4.212 "	2.889 "
1961	4.590 "	3.123 "

Kalkınma ve Plânlama

1. Kalkınma Nedir, Nasıl Olmalıdır

Kalkınma en basit şekilde milli gelir'in artması olarak tarif edilir. Fakat; milli gelir artmakla beraber, eğer nüfus daha fazla artıyorsa fert başına düşen milli gelir artmaz. Onun için kalkınmayı, fert başına milli gelirin artması diye tarif etmek gerekir.

Milli gelir hem nüfustan daha fazla artmalı, hem de çok uzak olmayan bir gelecekte vatandaşın yaşama şartlarını düzeltecek kadar artmalıdır.

Diğer taraftan, kalkınma **DENGELİ** olmalıdır. Bir sanayi kolu alabil- diğine gelişirken diğerlerinin duraklaması veya gerilemesi vatandaşa refah yerine sıkıntı getirebilir. Memleketimizde bilhassa ziraatla sanayi arasın- daki denge çok önemlidir

Ayrıca milli gelir artışı **KARARLI** olmalıdır. Birkaç yıl arka arkaya hızla kalkınma, sonra bir müddet duraklama veya gerileme mahzurludur. Hızlı kalkınma yıllarında, memleketteki istihsal gücünün israf edilmesi, fiyatların yükselmesi, gelir dağılımının bozulması olaylarının önlenmesi nihayet milli gelirin artmaması gibi mahzurlar belirir. Onun için milli gelirin muayyen bir hızla, devamlı ve kararlı olarak artmasını sağlamak güçleşir. Duraklama yıllarında ise işsizlikle mevcut tesislerin boş dur- maması gerekir.

Kalkınmanın memleketteki refah seviyesini arttırması için milli ge- lirin vatandaşlar arasında adil bir şekilde paylaşılması gerekir. Milli gelir arttıkça, zengin vatandaşın geliri artıyor ve fakir vatandaşın geliri olduğu gibi kalıyorsa, elbette kalkınma memlekete refah getiriyor denemez. Bu- nun için kalkınmanın **SOSYAL ADALETE UYGUN** olması gereklidir.

Kalkınma, memleketteki **BÖLGELER ARASINDA DENGELİ** bir şekilde olmalıdır. Elbette bütün bölgeler aynı gelişme imkânına sahip değildir. Tabii olarak bir bölgenin toprağı çorak ve verimsiz, iklimi elverişsiz ola- bilir.

Bir bölge çeşitli tabii zenginliklere bir başka bölgeden daha fazla sahip olabilir, veya bir bölge büyük şehirlere yakınlığı dolayısıyla bazı avantajlara sahip olabilir. Fakat dünyada en elverişsiz tabii şartlara sahip ülkelerin bazan en gelişmiş memleketler arasında yer alması İsviçre İsrail göstermektedir ki, istendiği takdirde her bölgenin şartlarına en uygun gelişme yolu bulunabilir. Kalkınmanın gerçekten dengeli olabilmesi için memleketin bütün bölgelerinin muayyen bir ölçüde kalkınma gayretine katılması ve artan milli gelirden payını alabilmesi gerekir.

2. Kalkınma Nasıl Gerçekleştirilebilir?

Ekonomik ve sosyal çevre kendi haline bırakıldığı takdirde, milli gelirin nüfustan daha fazla artacağı şüphelidir. Kaldı ki, çeşitli tazyiklerle bu artış meydana gelse bile, artan gelirin vatandaşlar ve bölgeler arasında adil ve dengeli bir şekilde dağılması çeşitli sanayiî birliğini tamamlıyacak ve destekliyecek şekilde gelişmesi aşağı yukarı imkânsızdır.

Onun için bütün memleketlerde Devlet kalkınmayı sağlamak ve düzenlemek için bazı tedbirler alır. Bugün İktisat İlminin gelişmesi bu tedbirlerin bir "Kalkınma Plânı" içinde ele alınmasını mümkün kılmaktadır.

3. Plânlama Nedir?

Kalkınma plânları ile memleketin gelişme imkânları tesbit edildikten sonra milli gelir artışının ne kadar olacağı, bu artışın hangi sanayide ne kadar bir artışla sağlanacağı, kurulacak tesislerin ve yapılacak yeni yatırımların iktisadi ve sosyal bakımdan en verimli olması için nerelere ya-

pılmasının lâzım geleceği tesbit edilir. Aynı zamanda plân hedeflerinin gerçekleşmesi için gereken vasıtaları da temin etme yolunu gösterir. Bu vasıtalar iki grupta toplanır.

İnsan gücü ve sermaye. Plân için gerekli sermayenin yollarını gösteren kısmına finansman kısmı denir.

Plânın gerçekleşmesi için en önemli unsur insan gücüdür. Fakat devrimizde bütün iktisadi faaliyet kollarında, eğitim görmüş, yetişmiş insan

gücüne ihtiyaç vardır. Tarımda modern sulama usullerini, gübre kullanmayı gerekli mahsulü seçmeyi bilen çiftçiye, sanayide çeşitli makine ve âletleri verimli bir şekilde kullanmasını bilen işçi ve ustaya ihtiyaç vardır.

Bütün bunların üstünde sağlığını korumasını, çocuklarını yetiştirmesini bilen, haklarını korumasını ve kullanmasını başaran, memleket ve dünya meselelerinden haberdar, uyanık vatandaş lüzumludur.

Bütün bu imkânların, istisnasız bütün vatandaşlara sağlanması Modern bir Devletin vazifesidir. Bütün vatandaşların doğuştan bazı haklarından mahrum edilmemesi, ancak bütün vatandaşlara kabiliyetlerine göre eğitim imkânlarının sağlanması ile olur.

Plânın bu meseleleri ele alan ve çözümleyen kısmına insan gücü ve eğitim kısmı denir.

İşçilerin hızlı, dengeli kararlı ve adil bir kalkınma sağlayacak kalkınma plânının yapılmasını desteklemesi ve bunun, sosyal adalet ilkelerine uygun olarak uygulanmasını sağlamak için çalışmaları gereklidir.